

SHERIFF – ÔNG LÀ AI?

Ls Lê Đức Minh

Sheriff Úc

Với những ai đã từng ra làm ăn và mang công mắc nợ người khác tại Úc, thì có lẽ đã từng biết đến sheriff. Với những ai đã từng say mê những phim cao bồi miền Viễn Tây Hoa kỳ chắc cũng đã từng biết đến sheriff. Tuy nhiên có một sự khác biệt rất lớn giữa sheriff miền Viễn Tây Hoa kỳ và sheriff Úc. Trước khi có cơ hội trình bày với quý vị sự khác biệt giữa sheriff Mỹ và sheriff Úc, xin mời quý vị xem qua vụ kiện hy hữu sau đây.

Sherrif Hoa Kỳ

Zhiping Zhou là một người Úc gốc Hoa. Trong năm 1989 ông đã là một trong những sinh viên đã hiên ngang thách thức những chiếc xe tăng T-54 mà nhà cầm quyền Trung Cộng đã phái đến để đàn áp cuộc biểu tình đòi dân chủ của sinh viên Trung quốc trên quảng trường Thiên An Môn. May mắn thoát chết và được tị nạn chính trị tại Úc, Zhiping Zhou đã cật lực làm ăn hầu tạo dựng một tương lai mới cho gia đình của ông tại Úc.

Không may cho Zhou, làm ăn không phải lúc nào cũng dễ dàng và thành công. Sau nhiều thất bại trong kinh doanh, Zhou nợ một người Úc gốc Hoa khác một số tiền lên đến 96,000 đô la.

Tuy nhiên trước đó Zhou đã bằng sức lực của chính mình xây dựng được một ngôi nhà hai tầng khang trang trên đường Wirraway Avenue ở vùng Braybrook, Melbourne.

Zhou bị kiện ra tòa liên quan đến món nợ 96,000 và tòa án địa phương đã ra phán quyết rằng Zhou phải trả lại số tiền nói trên cho chủ nợ trong một thời gian quy định. Nếu sau thời gian đó món nợ chưa được trả thì tòa sẽ cho án lệnh tịch biên căn nhà đem bán đấu giá để lấy tiền trả lại cho người đã từng cho Zhou vay tiền. Tính cả tiền lời của số tiền vay, Zhou nợ tổng cộng 100,000 đô la.

Quá thời hạn quy định, Zhou vẫn chưa trả được món nợ nói trên và việc gì đến phải đến. Sheriff Melbourne đã tiến hành tịch thu căn nhà của Zhou và đem bán đấu giá.

Lúc căn nhà được đem bán đấu giá, trị giá của nó trên thị trường vào khoảng 630,000 đô la. Trong đó nợ ngân hàng là 450,000 đô la. Như vậy Zhou có 180,000 đô la trong giá trị của căn nhà.

Danh chính ngôn thuận nếu căn nhà được đem bán theo đúng giá thị trường thì Zhou thừa sức trả món nợ 450,000 của ngân hàng, cộng với món nợ của người bạn 100,000 thì Zhou vẫn còn được 80,000 đô la.

Tuy nhiên căn nhà của Zhou được mấy ông Sheriff đem bán đấu giá. Khi rao bán đấu giá căn nhà của Zhou, sheriff đã không đưa ra mức giá tối thiểu và kết cuộc là căn nhà nói trên được bán với giá...1000 đô la.

Ông Ronald Geoffrey Kousal người mua căn nhà nói trên với giá 1000 đô la cho biết tính ra 1000 đô la của ông trị giá bằng 180,000 đô la của ông Zhou. Chuyện thật mà nghe như đùa!

Zhiping Zhou và ngôi nhà bán đấu giá được 1000 dollars

Vậy sheriff là ai mà có quyền làm những chuyện thật nghe như đùa đó?

Thật khó mà dịch chữ sheriff sang tiếng Việt để nó có một ý nghĩa hoàn chỉnh. Trước năm 1975, chúng ta có thuật ngữ Thừa Phát Lại để chỉ những nhân viên của tòa án có trách nhiệm nhận chuyển những văn thư án lệnh của tòa. Tôi không rõ những thừa phát lại của hệ thống tòa án Việt Nam Cộng Hòa có quyền hạn tương tự như quyền hạn của các ông sheriff tại Úc hay không. Cứ cho là thừa phát lại của miền Nam Việt Nam trước năm 1975 có quyền hành tương đương các ông sheriff tại Úc, thì tôi xin dịch chữ sheriff là thừa phát lại.

Văn phòng thừa phát lại được thành lập tại Úc căn cứ theo đạo luật New South Wales Act được ban hành vào năm 1823 và thật sự đi vào hoạt động vào năm 1824. Vào năm 1824 New South Wales có lãnh thổ bao gồm Tây Úc và cả Tasmania.

Sau khi được tách khỏi NSW, các tiểu bang Queensland, Victoria và Tasmania đều có văn phòng thừa phát lại riêng của mình. Sau đó các tiểu bang khác như Nam Úc và Tây Úc cũng có văn phòng thừa phát lại.

Vào thời điểm đó các thừa phát lại có trách nhiệm thi hành các án lệnh của tòa thượng thẩm, thi hành những bản án tử hình của tòa đại hình, thi hành những án hình sự nhẹ của tòa án địa phương, điều hành các nhà tù, làm chức năng của chuyên viên pháp y, thực hiện việc chuyển giao di chuyển tù nhân, tiếp nhận và quản lý những tù nhân bị án lưu đày biệt xứ từ Anh quốc.

Nhiều chức năng nói trên của văn phòng thừa phát lại đã bị loại bỏ dần theo sự phát triển của hệ thống pháp luật tại Úc. Hiện nay văn phòng thừa phát lại không còn trách nhiệm điều hành những nhà tù hay công việc của chuyên viên pháp y nữa. Văn phòng thừa phát lại hiện nay tại các tiểu bang chỉ còn trách nhiệm thi hành những án lệnh dân sự của tòa các cấp, bảo đảm an ninh cho tòa án và thiết lập các bồi thẩm đoàn cho các phiên tòa đại hình.

Tại NSW hiện nay có 58 văn phòng thừa phát lại với hơn 400 thừa phát lại được đào tạo đặc biệt.

Việc bảo đảm an ninh tại các tòa án là một công việc đặc biệt quan trọng. An ninh tại đây cũng chặt chẽ chỉ thua an ninh tại các phi trường mà thôi. Hệ thống phát hiện kim loại được sử dụng rộng rãi nhằm phát hiện vũ khí và chất nổ. Các nhân viên thừa phát lại sắc phục và "chìm" có mặt ở mọi nơi nhằm bảo đảm hoạt động của tòa và an ninh cho các thẩm phán, luật sư, công chúng và kể cả phạm nhân.

Căn cứ vào đạo luật Crimes Act 1900 của tiểu bang NSW và đạo luật Sheriff Act 2005 thì sheriff hay thừa phát lại được coi là những nhân viên công lực. Những nhân viên công lực này phải tuân theo hệ thống pháp luật và có đồng phục tương tự như cảnh sát. Nhưng thừa phát lại hoàn toàn không phải là cảnh sát. Họ là một lực lượng độc lập trực thuộc các tòa án.

Cũng căn cứ theo đạo luật Sheriff Act thì thừa phát lại có quyền thu giữ và tịch biên các loại hàng hóa và tài sản, kể cả bất động sản theo các án lệnh của tòa án. Sau khi có án lệnh của tòa, Nha thu hồi công nợ (State Debt Recovery Office) sẽ ban hành lệnh thu giữ hay tịch biên tài sản của một cá nhân nếu cá nhân đó không chịu trả nợ theo các án lệnh của tòa.

Thừa phát lại căn cứ theo các án lệnh tìm đến địa chỉ của những cá nhân có lệnh trả nợ để tổng đạt những án lệnh. Sau đó thừa phát lại sẽ niêm phong các tài sản bị tịch biên và các tài sản này sẽ được bán đấu giá theo quyền hạn mà pháp luật cho phép các thừa phát lại.

Thừa phát lại có quyền niêm phong bất cứ loại tài sản gì bao gồm bàn ghế tủ kệ, đồ trang sức. Nếu món nợ trên 10,000 đô la, cả nhà cửa và xe cộ, tivi đắt tiền...đều có thể bị niêm phong. Tuy nhiên thừa phát lại không có quyền niêm phong những vật dụng cá nhân, đồ đạc trong phòng ngủ hay nhà bếp có trị giá không quá 2000 đô la.

Những tài sản có thể bị niêm phong tại chỗ hay được di chuyển đi nơi khác tùy trường hợp. Nếu tài sản bị niêm phong tại chỗ, thừa phát lại có thể ra lệnh cho bất cứ cá nhân nào liên quan có trách nhiệm bảo quản những tài sản này chờ quyết định của văn phòng thừa phát lại. Nếu tài sản bị mất mát, hư hỏng, người được giao trách nhiệm bảo quản tài sản có thể bị truy tố.

Nếu tài sản bị thừa phát lại niêm phong không thuộc quyền sở hữu của người mắc nợ, thì chủ nhân hợp pháp của tài sản nói trên có quyền làm đơn yêu cầu văn phòng thừa phát lại trả lại những tài sản này. Dĩ nhiên cần phải cung cấp những bằng chứng để chứng minh chủ quyền hợp pháp của tài sản đó.

Trong thực tế có nhiều người đã gặp những phiền phức với các thừa phát lại do những tai họa từ trên trời rơi xuống. Nhiều doanh vụ hay cá nhân làm ăn thua lỗ phải đi đến chỗ mắc nợ và phải giải tán doanh vụ. Tuy nhiên do bỏ của chạy lấy người, nhiều cá nhân doanh vụ này "quên" thông báo cho các cơ quan quản lý biết sự thay đổi địa chỉ liên hệ. Khi có người kiện các doanh vụ này đòi nợ, tòa cho các án lệnh căn cứ theo các địa chỉ đăng ký chính thức của các doanh vụ hay cá nhân này.

Các thừa phát lại khi đến tìm các doanh vụ hay cá nhân đó, thì những doanh vụ hay cá nhân đó đã không còn ở chỗ cũ nữa. Quý vị thừa phát lại này không cần phải suy nghĩ nhiều cho mệt. Các vị cứ nhắm vào những doanh vụ hay cá nhân nào trong khu vực có tên gần giống với các doanh vụ hay cá nhân bị kiện và tổng đạt các án lệnh của tòa.

Khi nhận những án lệnh này nhiều doanh vụ hay cá nhân khổ chủ kêu trời vì họ chẳng có liên quan gì. Nhưng thông thường trách nhiệm chứng minh không phải là trách nhiệm của thừa phát lại. Những nạn nhân bị oan có trách nhiệm thu gom giấy tờ đến tòa án để chứng minh rằng họ không phải là đối tượng trong các án lệnh. Nhiều khổ chủ "tức như bò đá" mà không làm gì các vị thừa phát lại được.

Trở lại với trường hợp của ông Zhou nói trên. Tòa thượng thẩm Victoria vừa qua đã tuyên bố hủy bỏ tính hợp pháp của vụ bán đấu giá căn nhà của ông Zhou.

Tương cũng cần nói thêm rằng nhiều điều luật dân sự và cả hình sự Úc có xuất phát từ điều luật bất thành văn (common law), tức là luật thông dụng chứ không phải luật văn bản được thông qua bởi quốc hội. Có nhiều điều luật bất thành văn này có gốc gác từ thời Trung cổ hiện vẫn còn có hiệu lực trong hệ thống pháp luật hiện hành của Úc.

Khi tuyên bố vô hiệu hóa kết quả bán đấu giá căn nhà của Zhou thẩm phán Vickery nói rằng mặc dầu tiến trình tịch thu và bán đấu giá căn nhà nói trên hoàn toàn không vi phạm thủ tục pháp lý dân sự nhưng việc áp dụng những điều luật bất thành văn không có nghĩa là coi thường sự công bằng cần phải có cho cả nguyên đơn lẫn bị đơn.

Thẩm phán Vickery cũng tuyên bố rằng không nhất thiết việc bán đấu giá phải được tiến hành trên cơ sở của giá thị trường nhưng không thể có tình trạng giá nào cũng bán được. Nếu giá mua đấu giá quá thấp thì thừa phát lại phải hủy bỏ việc bán đấu giá ngay.

Trong khi thực hiện nhiệm vụ pháp định của mình, thừa phát lại có một trách nhiệm với chủ nhân của những tài sản bị bán đấu giá. Trách nhiệm đó là phải bán các tài sản đó với giá phải chăng. Việc bán phá giá căn nhà của Zhou chứng tỏ rằng các thừa phát lại trong vụ kiện đã vi phạm nghiêm trọng những nguyên tắc về sự công bằng trong khi thừa hành nhiệm vụ của mình.

Vụ kiện và bán phá giá tài sản nói trên của thừa phát lại tại tiểu bang Victoria cho chúng ta thấy một vài vấn đề cần phải lưu ý:

Thứ nhất nếu một cá nhân nào đó nhận được án lệnh tòa do các thừa phát lại tổng đạt liên quan về việc niêm phong tài sản do nợ nần, thì tuyệt đối không nên coi thường. Pháp luật đã cho thừa phát lại quyền được niêm phong, tịch biên, di chuyển các loại tài sản của người mắc nợ. Những người có liên hệ cần phải tham khảo ý kiến của luật sư ngay lập tức.

Thứ hai, những người có liên quan đến công việc của các thừa phát lại cần biết rằng các thừa phát lại phải thực hiện nhiệm vụ của họ dựa trên nguyên tắc cần phải bảo đảm sự công bằng cho cả người cho vay lẫn người mắc nợ. Có nghĩa là tài sản của người mắc nợ tuyệt đối không được đem bán đổ bán tháo. Nếu người bị tịch thu tài sản bán đấu giá, không đồng ý với giá mà thừa phát lại bán, thì có quyền đưa sự vụ ra tòa để đòi công lý.

Trong vụ kiện nói trên, người mua căn nhà là ông Kousal tưởng rằng mình đã trúng mảnh không ngờ đã phải mang họa vào thân. Cho đến nay ông Kousal đã bị buộc phải trả trên 100,000 đô la án phí của tòa, thuế con niêm và những chi phí khác liên quan đến căn nhà nói trên.

Trong giai đoạn sơ khai của nước Mỹ, sheriff thường là nhân viên thừa hành công lực của một thị trấn nào đó. Thường thì chức năng của nhân viên này bao gồm luôn cả chức năng bảo vệ luật pháp, điều tra, săn lùng và tiêu diệt tội phạm. Hiện nay sheriff ở Hoa kỳ cũng có chức năng tương tự như sheriff tại Úc, nhưng phạm vi quyền hạn thì có thể thay đổi tùy theo luật pháp của từng tiểu bang.

Ls Lê Đức Minh